

MATERIÁLÝ

Nižší šlechta v Čáslavském kraji na počátku třicetileté války ve světle berních rejstříků

Marie BOUKALOVÁ

Abstract: The paper is focused on the lower nobility, which resided in the Čáslav region at the beginning of the Thirty Years' War. This region was a place of residence for several mutually connected noble families. The most numerous were Knights, who influenced the region not only on administrative, but also on cultural and commercial level. Great change occurred in the first stage of the war, when the Protestant knights, who formed a substantial part of this social layer in that region, had to abandon the country and their domains passed to catholic nobility. The main goal of this paper is thus to introduce the lower nobility of this region, its activities in the region and consequences of the beginning of the Thirty Years' War and its Bohemian part, which influenced the life in the Čáslav region. The source base for this work is represented mostly by fiscal indexes from 1622 to 1624, stored in SOkA Kutná Hora.

Key Words: Lower Nobility; Contribution; Region of Čáslav

Čáslavský kraj byl již od středověku místem, kde velkou roli v jeho správě a fungování hrála nižší šlechta. Po roce 1618 a hlavně po roce 1620, kdy bylo velké množství zástupců této společenské vrstvy perzekvováno kvůli svému zapojení se do stavovského povstání, došlo ale k velkému otřesu v základech této (nejen) čáslavské nobility. Důležitým mezníkem pro počátek třicetileté války (nejen v uvedeném kraji) byla bitva u Čáslavi, jejíž 400. výročí jsme v roce 2018 připomínali a která se odehrála v září 1618. Zde se střetli císařští a čeští stavovští vojáci. Podle zpráv Pavla Skály ze Zhoře v této bitvě padli tři rytíři právě z Čáslavského kraje.^{1]} Posuňme se ale o čtyři roky později, kdy je již bitva na Bílé hoře rozhodnuta a jednotlivé osoby nesou její následky.

K analýze rytířstva Čáslavského kraje na počátku třicetileté války jsem využila pro tento příspěvek jako stěžejní pramen berní rejstříky Čáslavského kraje z let 1622 a 1624,^{2]} uložené ve Státním okresním archivu v Kutné Hoře, které jsou doplněny informacemi z obou dílů *Dějín konfiskací po r. 1618* od Tomáše V. Bílka. Protože Tomáš Bílek své poznatky z velké části zakládal na záznamech

1] Zdeněk KRISTEN – Eduard PETRŮ – Josef POLÍŠENSKÝ (ed.), *Historie o válce české 1618–1620. Výbor z historického spisování Ondřeje z Habernfeldu a Pavla Skály ze Zhoře*, Praha 1964, s. 443.

2] Státní okresní archiv v Kutné Hoře (dále jen SOkA Kutná Hora), Archiv města Čáslav (dále jen AM), kn. č. 161–164.

z Desk zemských, ověřovala jsem jejich věrohodnost také v samotných zemskodeskových knihách.

Již zmíněné rejstříky sledují výběr kontribuce nejen obilné, ale také té, která byla uložena za poddané, a to od tří stavů – panstva, rytířstva a měšťanstva. Právě díky těmto rejstříkům lze sledovat ty, kteří se na počátku dvacátých let 17. století podíleli na správě nejen kraje, ale také jednotlivých panství a měst. Ve svém příspěvku se však zaměřím pouze na jeden z těchto stavů, a to na rytířstvo žijící v dané lokalitě.

Kontribuční rejstříky Čáslavského kraje z let 1622 a 1624 byly vypracovány na základě nařízení ze 3. června a 9. července 1622 a o dva roky pozdějších nařízení z 18. července a 23. listopadu 1624. Vznikly tak čtyři různé soupisy, které se od sebe více či méně liší. Ve všech čtyřech případech jsou rejstříky řazeny podle stavů – od stavu panského, přes stav rytířský, po stav měšťanský. Na počátku zápisu je uvedeno, z jakého popudu byl soupis vypracován, a poté již následuje abecední výčet těch, kteří kontribuci v daném stavu skládali.

Pokud se zaměříme na rytířstvo, které je podle nařízení z 3. června 1622 v soupise vyjmenováno, můžeme sledovat celkem 78 zástupců nižší šlechty, kteří danou berní před krajský úřad skládali.³⁾ Plátcí kontribuce jsou také zde řazeni podle abecedy – nikoliv však podle příjímí, ale podle křestního jména. Pokud bychom se tedy chtěli zabývat pouze členy jednoho ze šlechtických rodů, museli bychom pročíst celý berní rejstřík, protože jejich jednotliví zástupci se v rejstříku nachází na různých místech – tak můžeme nalézt v rejstříku třeba několik členů rodu Robmhapů, přestože byli v příbuzenském vztahu, popř. zastupovali jedno panství a jednalo se o otce a syna. Podobně jako Robmhapové ze Suché na tom jsou také Lukavečtí z Lukavce, Salavové z Lípy, Vražďové z Kunvaldu a další.

V rejstříku se tak objevují tato jména:

1. Arnošt Robmhap starší ze Suché a na Ronově nad Doubravou a Zehubech
2. Abraham Bechyně z Lažan na Rozsochatci
3. Adam Studenecký z Pašiněvsi na Krchlebech a Hrabětíně
4. statek sirotčí Syrákovský
5. Adam Předborský z Předboře na Štěpánově
6. Adam Mírek ze Solopysk na Sedlově
7. Adam Michal Březský z Ploskovic na Opatovicích
8. Albrecht Vražda z Kunvaldu na Nových Martinicích
9. Albrecht starší Robmhap ze Suché na Suchotleskách
10. Albrecht Bavor z Kalenic na Zruči nad Sázavou
11. Albrecht Giglinger z Kneislštejna na Termesivech
12. Alena Drachovská z Drachova na Žibřidovicích

3) SOKA Kutná Hora, AM Čáslav, kn. č. 161, fol. 3–8.

13. Alžběta Gerštorfová z Biskupic na Podhořanech
14. Alžběta Nymčova Velemická z Velemyšle na Nových Lhoticích
15. Barbora Chuchelská ze Skuhrova na Malči a Předboři
16. Beneš Březský z Ploskovic na Bohdanči
17. David Boreň ze Lhoty na Roztokách a Vilémově
18. Eliška Myšková roz. z Dobřenic na Souňově
19. Estera Šatná roz. Skalská z Dubu na Hlízově
20. Eufemie Kustošova z Dobřenic na Modletíně
21. Ferdinand Karel Lukavecký z Lukavce na Budči
22. Jindřich Střela z Rokyc na Krivsaudově
23. Jindřich starší Kustoš ze Zubřího, z Lipky a na Lipce
24. Jiří starší Mitrovský z Nemyšle na Jitkově a Nový Vsi
25. Jiří Dobřenský z Dobřenic na Bratčicích
26. Jiří Robmhap ze Suché na Nových Vohančicích
27. Jiří Chaberský z Kochanova na Chabeřicích
28. Jiří Čabelický ze Soutic na Tomicích
29. Hertvík Skalský z Dubu na Hoře
30. Jan Kamberský z Kamberku na Nemojově
31. Jan Šanovec z Ungerswaldu na Frýdnavě
32. Jan Diviš Březský z Ploskovic na Ostrově, Perkněžově a Hodkově
33. Jan Bohuslav Myška ze Žlunic na Spyticích
34. Jan Slavkovský ze Šonova a ze Skalice na Nejepíně a Skuhrovci
35. Jan Slavíkovec ze Slavíkova na Slavíkově
36. Jan Hynek Předbořský z Předboře na Kroměšíně
37. Jan Jiří Mänzl z Manzlštejna na Konárovicích
38. Jan Diviš Bošinský z Božejova na Petrkově
39. Jakub Jeník z Bratřic v Mezilesí
40. Jaroslav Hrabáně z Přerubenic na Dalešicích
41. Jeroným Jindřich Hrobčický na Zábělčicích
42. Joachym Košetický z Horek na Vyklanticích
43. Joachym Šťastný Sturm z Hyršfeldu na Ksynách
44. Karel starší Čejka z Olbramovic na Kácově
45. Kateřina Lukavecká z Přerubenic, na Pečkách, Kralici, Nebovidech a Dobešovicích
46. Kryštof Častolar Dlouhoveský z Dlouhé Vsi na Vesci
47. Kryštof Kapoun ze Svojkova na Běstvině
48. Ladislav Hrobčický z Hrobčice na Čestíně, Kosteje a Přítoce
49. Ladislav Vostrovce z Kralovic na Borovsku
50. Magdalena Voděradská z Komárova a na Myškovicích
51. Matěj Lukavecký z Lukavce na Souticích
52. Markyta Slavíkovcová z Osenice

53. Mikuláš Salava z Lípy
54. Mikuláš Beřkovský z Šebířova na Košetících
55. Mikuláš starší Lukavecký a na Všebořících
56. Mikuláš mladší Lukavecký z Lukavce na Lukavci
57. Mikuláš Ostroměřský z Rokytníka na Smilově
58. Mikuláš Řísnický z Řísnice na Hůrce nad Sloupnou
59. Mikuláš a Oldřich bratři Mazaní na Slavětíně
60. Oldřich Byšický z Byšic na Dolních Kralovicích
61. Ondřej Hornátecký z Dobročovic na Zbraslavicích
62. Ondřej z Ostěšova na Lholicích Šadovejch
63. Petr Lukavecký z Lukavce na Klucích a Paběnicích
64. Petr Bratčický ze Schořova, ze statku sirotčího Hostačovského
65. Petr Lukáš Rašín z Rýzmburka na Koreticích
66. Petr Štubík z Königsteinu na Úsobí
67. statek sirotčí z Větrného Jeníkova
68. Pavel Ešín v Šebestěnicích
69. Smil Lukavecký z Lukavce na Křešíně
70. Tobiáš Šlechtín ze Sezemic a na Zehubech
71. Václav Salava z Lípy a na Oumoníně
72. Bratři Salavové z Lípy a ze statku Pravoninského
73. Václav Robmhap ze Suché na Moravanech
74. Václav Ladislav Mirek ze Solopysk na Nesmřicích
75. Václav mladší Vražda z Kunvaldu ma Snětu
76. Zikmund Robmhap ze Suché na Třemošnici
77. Zikmund Anděl z Ronovce na Chýšni
78. Zuzana Salavová ze Šaratic na Dobrovítově a Chlumu

K menší obměně zapsaných osob došlo již v soupisu kontribuce podle nařízení z 9. července. Podle tohoto rejstříku kontribuci, nikoliv však obilnou, jako tomu bylo v předchozím případě, ale daň za poddané, skládalo celkem 76 osob.⁴⁾ Ze soupisu totiž zmizela dvě jména, a to Adama Michala Březského z Ploskovic a Václava mladšího Vraždy z Kunvaldu, jehož jméno se ale objevuje v berním rejstříku z roku 1624.⁵⁾

K velké změně složení rytířstva Čáslavského kraje ale došlo v následujících dvou letech, což je dáno také pobělohorskými represemi a fungováním samotné konfiskační komise, která byla ustanovena na počátku roku 1622 a udělovala tresty těm, kteří se podíleli na stavovském povstání v předchozích letech.⁶⁾ Zatímco podle berního rejstříku z roku 1622 se v kraji nacházelo 78 zástupců

4) SOKA Kutná Hora, AM Čáslav, kn. č. 162, fol. 2–5.

5) Tamtéž, kn. č. 163, fol. 5v.

6) Tomáš V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618 I*, Praha 1882, s. XXXIV–XLIV.

rytířstva, kteří pravidelně skládali berni, v roce 1624 byl na základě nařízení z 18. července soupis vytvořen „pouze“ pro 63 osob z daného stavu.^{7]} Z rejstříku bylo vymazáno 34 jmen (a dva statky) a nově se zde objevilo 23 osob, které do této doby v kraji nevlastnily žádné statky, ale mnohdy byly příbuzensky provázány s rytíři, jejichž majetek na základě konfiskací propadl státu.

Pokud se podrobněji budeme věnovat osudům jednotlivých osob, jejichž jména se již v novém soupisu neobjevují, zjistíme, že se jednalo především o šlechtice, kteří se různými způsoby zapojili do stavovského povstání (celkem se jednalo o dvaatřicet zástupců rytířského stavu). Mezi nimi byl:^{8]}

Albrecht Bavor z Kalenic na Zruči nad Sázavou^{9]}
Abraham Bechyně z Lažan na Rozsochatci^{10]}
Adam Studenecký z Pašiněvsi na Krchlebech a Hrabětíně^{11]}
Adam Mírek ze Solopysk na Sedlově^{12]}
Beneš Březský z Ploskovic na Bohdancích^{13]}
David Boreň ze Lhoty na Roztokách a Vilémově^{14]}
Eliška Myšková roz. z Dobřenic na Souňově^{15]}
Ferdinand Karel Lukavecký z Lukavce na Budči^{16]}
Jindřich Střela z Rokyc na Křivsaudově^{17]}
Jiří Čabelický ze Soutic na Tomicích^{18]}
Hertvík Skalský z Dubu na Hoře^{19]}
Jan Šenovec z Ungerswaldu na Frýdnově^{20]}
Jan Bohuslav Myška ze Žlunic na Spyticích^{21]}

7] SOKA Kutná Hora, AM Čáslav, kn. č. 163, fol. 3–6.

8] Tamtéž, kn. č. 162, fol. 2–5.

9] Statek Zruč nad Sázavou byl Albrechtu Kalenicovi zabaven v rámci pobělohorských konfiskací a následně prodán „cizozemci“ Arnoltu Perglerovi z Perglasu. T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618* I, s. 225.

10] Tamtéž, s. 3.

11] Tamtéž, s. 343, 576; Tomáš V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618* II, Praha 1883, s. 1049, 1068.

12] T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618* I, s. 372.

13] Tamtéž, s. 41; T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618* II, s. 688.

14] T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618* I, s. 32.

15] Tamtéž, s. LXXXIII.

16] T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618* I, s. 340.

17] Tamtéž, s. 348, 573; T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618* II, s. 905.

18] T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618* I, s. 58.

19] Tamtéž, s. CXI, 470, 514, 528.

20] Tamtéž, s. 586.

21] Tamtéž, s. CXXXVIII, 385–386.

Jan Hynek Předbořský z Předboře na Kroměšíně^{22]}
Jeroným Hrobčický z Hrobčic na Zábělčicích nad Jeníkovem^{23]}
Jan Diviš Bošínský z Božejova na Petrkově^{24]}
Jan Diviš Březský z Ploskovic na Ostrově, Perkněžově^{25]}
Jaroslav Hrabáně z Přerubenic na Dalešicích^{26]}
Joachim Šťastný Sturm z Hiršfeldu na Ksynách^{27]}
Karel starší Čejka z Olbramovic na Kácově^{28]}
Kateřina Lukavecká z Přerubenic na Pečkách^{29]}
Kryštof Častolar Dlouhoveský z Dlouhé Vsi na Vesci^{30]}
Ladislav Hrobčický z Hrobčic na Čestíně, Kosteletě a Přítoce^{31]}
Ladislav Vostrovce z Kralovic na Borovsku^{32]}
Ferdinand Karel Lukavecký z Lukavce na Budčji^{33]}
Mikuláš Bežkovský ze Šebířova na Košetických
Mikuláš starší Lukavecký a na Všebořicích^{34]}
Mikuláš mladší Lukavecký z Lukavce na Lukavci^{35]}
Petr Bračický ze Schořova, ze statku sirotčího Hostačovského^{36]}
Petr Lukáš Rašín z Rýzmburka na Koreticích^{37]}
Smil Lukavecký z Lukavce na Křešíně^{38]}
Zikmund Anděl z Ronovce na Chýšni^{39]}

22] Tamtéž, s. 440.

23] Tamtéž, s. 185.

24] Tamtéž, s. 36.

25] Tamtéž, s. 41.

26] Tamtéž, s. 179.

27] Tamtéž, s. 639–641.

28] Tamtéž, s. 61.

29] Tamtéž, s. LXXXIV, 341; T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618* II, s. 899.

30] T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618* I, s. 60.

31] Tamtéž, s. 182, 186.

32] T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618* II, s. 899–900.

33] T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618* I, s. 340.

34] Tamtéž, s. 342.

35] Tamtéž.

36] Tamtéž, s. 38.

37] Tamtéž, s. 455.

38] Tamtéž, s. 343.

39] Tamtéž, s. 2.

Pouze v jednom případě došlo k prodeji panství, a to u Matěje Lukaveckého z Lukavce.^{40]} Osud Jana Jiřího Mázla z Maizlštejna a na Konárovicích^{41]} bohužel není dosud znám.

V případě perzekvovaných rytířů, kteří se již nově v berním rejstříku neobjevují, se dva z nich (i se svými rodinami) s ohledem na své vyznání rozhodli opustit zemi – jednalo se o Kateřinu Lukaveckou z Přerubenic na Pečkách^{42]} a Jana Hynka Předbořského z Předboře a na Kroměšíně.^{43]} Zatímco Kateřině Lukavecké bylo umožněno převést své statky na příbuzné,^{44]} Jan Hynek Předbořský takové štěstí neměl – komise ho v nepřítomnosti odsoudila ke ztrátě veškerého jmění.^{45]} Podobně na tom byl také Beneš Březský z Ploskovic na Bohdanči, který, přestože v zemi zůstal, svůj majetek ztratil.^{46]}

Mezi dalšími odsouzenými byl také Abraham Bechyně z Lažan na Rozsochatci, jehož majetek propadl české komoře a on byl odsouzen k manství.^{47]} Dalších patnáct osob bylo odsouzeno k propadnutí části svého majetku, dva další rytíři (Jan Diviš Bošinský z Božejova na Petrkově^{48]} a Petr Bračický ze Schořova^{49]}) museli zaplatit pokutu za pardon, který jim byl později udělen, pěti osobám byla pro nedostatek jmění odpuštěna pokuta a jeden z rytířů, Zikmund Anděl z Ronovce na Chýšni, byl dokonce v roce 1624 úplně zproštěn viny. Avšak nedlouho po svém omilostnění umírá.^{50]}

Nově se pak v kraji objevuje devatenáct zástupců rytířského stavu (v berním rejstříku se nově vyskytují samostatně také čtyři panství – Krončešín, Konárov, Petrkov a Borovsko – u nich však není zmiňován jejich majitel), především katolického vyznání:

Arnolt Perglas z Losentice na Zručí nad Sázavou
Adam Michal Březský z Ploskovic na Opatovicích
Alexander Krajír na Rozsochatci
Alžběta Lukavecká z Olbramovic na Chýšni
Anna Juliana Beřkovská z Arnštanu na Košeteticích
Antonius na Vesci
Hendrich Mattes Salava z Lípy na Březové

40] Tamtéž, s. 340.

41] SOKA Kutná Hora, AM Čáslav, kn. č. 162, fol. 3v.

42] T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618 I*, s. LXXXIV, 341; T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618 II*, s. 899.

43] T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618 I*, s. 440.

44] Tamtéž, s. LXXXIV, 341; T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618 II*, s. 899.

45] T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618 I*, s. 440.

46] Tamtéž, s. 41; T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618 II*, s. 688.

47] T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618 I*, s. LXXVII, 3.

48] Tamtéž, s. 36.

49] Tamtéž, s. 38.

50] Tamtéž, s. 2

Jan Obitecký z Obitec na Souticích
Jakub Achler z Achlšperku na Spyticích a Syrákovicích
Johana Čejkovna z Harasova na Keblově
Johana Lukavecká z Dobřenic na Souňově
Lidmila Zálužanská na Dalešicích
Marie Anna Lukavecká z Komárova na Radíkovicích
bratři Salavové ze statku Pravonínského
Václav mladší Vražda na Snětu
Václav Čejka z Olbramovic na Hostačově
Vilém Boreň ze Lhoty na Vilémově
Václav Chaberský z Kochanova na Chabeřicích
Václav Gerštorf z Gerštorfu na Podhořanech^{51]}

Z nich uvedu jen některé. Např. Antonius Binago na Vesci, jenž byl původem Ital, bojoval v císařském vojsku v Itálii, Belgii a také v Uhrách. Postupně se stal kapitánem, dosáhl hodnosti hejtmána a v r. 1628 získal za věrné služby panovníkovi šlechtický titul.^{52]} Další z těchto „nových“ zástupců nižší šlechty v Čáslavském kraji byla také Anna Juliana Beřkovská z Arnštanu na Košetických. Ta se provdala za Mikuláše Beřkovského. V roce 1615 jí byly připsány Košetice jako věno, avšak Mikuláš Beřkovský zemřel během bitvy na Bílé hoře a po r. 1623 byl jeho majetek konfiskován. Anna Juliana Beřkovská z Arnštanu na Košetických r. 1625 pak zkonfiskovaný majetek zakoupila za své věno zpět.^{53]} V mnoha případech nově zapsaných šlechticů se ale jedná o příbuzné či potomky těch, jejichž jména z rejstříku zmizela.

V posledním berním rejstříku, který zde bude zmiňován a který byl vydán na základě nařízení ze 23. listopadu 1624, se toho již příliš nemění. Podle něj se v Čáslavském kraji nacházelo čtyřiašedesát zástupců nižší šlechty, kteří k danému termínu odvedli kontribuci.^{54]} Od předchozího zápisu kontribucí se jich pět nových objevilo (Albrecht mladší Robmhap ze Suché na Suchotleskách, Fridrich Vostrovce z Kralovic na Borovsku, Kateřina Ostroměřská z Nemyšle na Smilově, Purkhart Kordule ze Sloupna na Souňově, Veronika Maternová rozená Chuchelská na Žandově) a naopak jich pět ubylo (Mikuláš Ostroměřský na Smilově, bratři Salavové ze statku Pravonínského, Jan Slavkovský ze Šonova a ze Skalice na Nejejině a Skuhrovci,^{55]} Zikmund Robmhap ze Suché na Třemošnici,^{56]} Albrecht Giglinger z Kneislštejna na Termesivech^{57]}). Také zde lze hovořit

51] SOKA Kutná Hora, AM Čáslav, kn. č. 163, fol. 3–6.

52] Ivana AUSTOVÁ, *Býti šlechticem. Šlechtické nobilitace v letech 1627–1657 v českých a rakouských dědičných zemích*, České Budějovice 2016, s. 92–94.

53] T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618 I*, s. 21, 340.

54] SOKA Kutná Hora, AM Čáslav, kn. č. 164, fol. 4–7.

55] T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618 I*, s. 522.

56] Tamtéž, s. CXLI; T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618 II*, s. 1222.

57] T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618 I*, s. 131.

o osobách, které byly zasaženy pobělohorskými konfiskacemi. Tak byl například odsouzen za účast při tažení povstalců na Moravu Jan Slavkovský ze Šonova a ze Skalice na Nejepíně a Skuhrovci^{58]} ke ztrátě jedné třetiny svého jmění. Zikmund Robmhap ze Suché na Třemošnici byl nejdříve odsouzen k propadnutí veškerého jmění, avšak v r. 1623 byl jeho trest zmírněn na propadnutí v manství.^{59]} Posledním, jehož jméno se v soupise nachází a koho se konfiskace týkala, byl Albrecht Giglinger z Kneislštejna na Termesivech. Ten byl odsouzen k manství a ztrátě veškerého jmění.^{60]} V ostatních případech se jednalo o převod majetku na dědice, popř. jeho prodej. Také mezi nově zmiňovanými jmény se nachází osoby příbuzné s dalšími rytíři.

Počátek třicetileté války složení rytířstva v daném kraji změnil téměř od základů, což bylo dáno především politickými událostmi nejen v kraji, ale v celé zemi. Na základě dochovaných pramenů se lze domnívat, že velká část zástupců nižší šlechty Čáslavského kraje byla s velkou pravděpodobností protestantská, což dokládají mnohé konfiskace. Zajímavostí je, že někteří rytíři, kteří se účastnili stavovského povstání, ve chvíli, kdy již tušili, že toto povstání nedopadne podle jejich představ, nechali svůj veškerý majetek přepsat na své manželky, jako tomu bylo například u Purkharta Korduleho ze Sloupna na Souňově, který nejenže po porážce povstání konvertoval, ale zároveň veškerý svůj majetek převedl na svou manželku Veroniku.^{61]}

Do stavovského povstání se ale z Čáslavského kraje nezapojila jen protestantská šlechta, ale také její katolická část – zmiňme například Kryštofa Častolara Dlouhovského z Dlouhé Vsi na Vesci, který, ač byl katolík, přisahal věrnost Fridrichu Falckému. Za toto byl po roce 1622 odsouzen ke ztrátě veškerého jmění, ale v roce 1623 byl tento trest zmírněn a zabavena mu byla „pouze“ jedna třetina majetku.^{62]}

Z předchozího textu by se na první pohled mohlo zdát, že se po roce 1624 v Čáslavském kraji nacházela již jen katolická šlechta a protestantská buď přišla o svůj majetek, nebo emigrovala. Avšak není tomu tak. Příkladem toho jsou třeba Robmhapové ze Suché, kterým byl jejich majetek zkonfiskován až v následujících letech, ale ještě v roce 1624 se v Čáslavském kraji těšili poměrně velké vážnosti. O setrvání protestantské šlechty na území Čáslavského kraje svědčí nejen již tolikrát zmiňované berní rejstříky, ale také další dochované prameny.

58] Tamtéž, s. 522.

59] Tamtéž, s. CXLI; T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618* II, s. 1222.

60] T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618* I, s. 131.

61] Tamtéž, s. CXL.

62] T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací po r. 1618* I, s. 60.

The lower nobility in Čáslav region at the beginning of the Thirty Years' War in the light of fiscal indexes

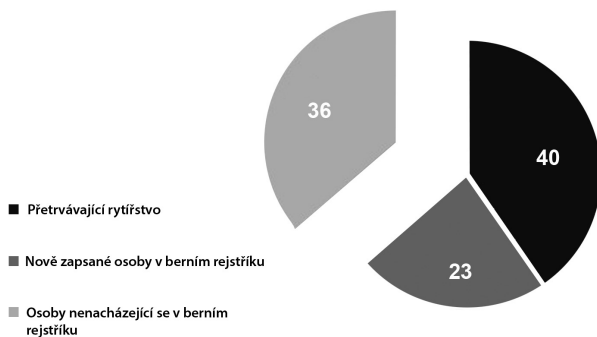
Summary

The beginning of the Thirty Years' War radically changed the structure of the Knights in the Čáslav region, which was mostly the consequence of the political development not only in the region, but in the whole country. According to the preserved sources it is possible to assume, that the major part of the lower nobility of the Čáslav region was most probably protestant, which can be atested by multiple confiscations. The paper, whose main goal is analyze the Knights of the Čáslav region at the beginning of the Thirty Years' War uses the fiscal indexes of the Čáslav region from 1622 to 1624 from the archive in Kutná Hora as a fundamental source. These indexes were created according to the command from 3 June and 9 July 1622 and from 18 July and 23 November 1624. Four different lists were created, which differ more or less. Thanks to this source, it can be established, in what manner the Knights of this region joined the uprising of Czech estates and how this act was punnished. It also shows the changes of the Knights property and opens space for further research.

Stav rytířstva v Čáslavském kraji k 18. 7. 1624 (dle berního rejstříku)

Stav rytířstva k 23. 11. 1624 (dle berního rejstříku)

